

Perceel :

Onneresch : 26 ha. groot

Type: divers, zowel akker als weiland.

Geschikt voor mozaïeklandschap.

Aankoopdatum: eind april 2021,
overdracht okt/nov 2021.

Provincie: Groningen.

Naam: Onneresch.

Contact: onneresch@landvanons.nl

Wandelroute Onneresch en Onnerpolder

Wandelroute

STARTPUNT: 4,5 km > start bij splitsing Gieselgeer/Onneresweg Onnen

1. Land van Ons.

Met de inleg van haar leden koopt burger coöperatie Land van Ons boerenland. Dit land wordt verpacht aan boeren die willen werken volgens de doelstellingen van de coöperatie: herstel en instandhouding van bodemkwaliteit, biodiversiteit en landschap. Kunstmest en chemische middelen zijn taboe. De pachters worden ondersteund bij de inrichting van het landschap, bij verkenning van nieuwe teelten en bij de verkoop van geteelde producten. Hier op de Onneresch bezit de coöperatie 25 ha landbouwgrond, die wordt verpacht aan de biologisch-dynamische melkveehouderij Steenbergen. Boeren en burgers werken zo samen aan een gezonde toekomst.

Iedereen kan lid worden van 'Land van Ons'. Je bent al lid voor 20 euro per jaar. Daarnaast kun je grond kopen, zoveel of weinig als je wilt. Er wordt geen rente of dividend uitgekeerd, maar je wordt wel mede-eigenaar van onze grond. Zo raak je betrokken bij het land, de boer en de opbrengst en stop je geld in een gezonde toekomst. De aankoop van percelen wordt grondig voorbereid en altijd in stemming gebracht bij alle deelnemers. De organisatie wordt gedragen door vrijwilligers die zich belangeloos inzetten. Geen salarissen, geen bonussen. Lokale leden van de coöperatie vormen samen het perceelteam en onderhouden het contact met de boer.

2. De Onneresch.

Als je de laatste boerderij rechts passeert opent zich een prachtig door bos en bomen omsloten open landschap: de Onneresch. Al in de middeleeuwen zocht men hier de hoger gelegen zandgrond op om te wonen en om voedsel te verbouwen. Dit werd de es genoemd. Dat betekent: 'Land waarvan men eet'. De es was ooit opgedeeld in een rijk gevarieerd landschap met 160 kleine akkertjes. Door afgravingen en herinrichting in de vorige eeuw is daar niet veel van terug te vinden. In 2020 heeft burgercoöperatie Land van Ons 25 ha grond op de Onneresch gekocht met de bedoeling om de biodiversiteit terug te brengen, in een mozaïek van bloemrijk grasland, akkers met rijkbloeiende gewassen, hagen, struwelen, houtwallen en vrijstaande bomen.

3. Rijk bloeiende akkerbouw.

Land van Ons wil zoveel mogelijk grond inzetten voor de productie van voedsel voor menselijke consumptie, dus voor akker- en tuinbouw. Dit levert per hectare meer voedsel op dan grasland met vee. Daarom zijn de percelen hier links en rechts van het zandpad van grasland omgezet in akkerland. Er is gekozen voor boekweit en huttentut (*Camelina sativa*) omdat dit rijkbloeiende, insectvriendelijke gewassen zijn. Boekweit kan worden verwerkt tot o.a. pannenkoekenmeel, pasta en koekjes. Uit het huttentutzaad wordt olie gewonnen dat in de keuken of voor massage/cosmetica gebruikt kan worden. De overblijvende perskoek is waardevol veevoer.

Niet alle Nederlandse landbouwgrond is geschikt voor akkerbouw. In de veenweidegebieden kunnen alleen koeien voor een hoogwaardig product zorgen. Naast vlees en zuivel levert dit mest op, die voor een deel naar de akkerbouw gaat. Zo wordt de kringloop versterkt.

Wandelroute Onneresch en Onnerpolder

4. Het Veentje

Rechts van het zandpad ligt 'Het Veentje', een eilandje van veen op zandgrond. Veenbodem is kwetsbaar. Bij droogte wordt het veen verteert, daalt de bodem en komt er CO₂ vrij. 'Het Veentje' is de afgelopen eeuw door ontwatering een meter gedaald. 'Land van Ons' gaat dit proces stoppen door het grondwaterpeil te verhogen. Nattere veenbodem is ook gunstig voor de biodiversiteit. Er kan kruidenrijk grasland op gedijen. Dat is niet alleen mooi, maar ook goed voor het bodemleven, de insecten, de vogels en kleine zoogdieren. De kruiden houden bovendien de koeien gezond, zodat de veearts minder nodig is.

'Het Veentje' is een pingoruïne, gevormd in de laatste ijstijd. Opwellend grondwater bevroor en duwde de bodem omhoog en zijwaarts, zodat een berg (pingo) ontstond. Het ijs smolt en er bleef een kom met stijlrand achter (pingoruïne). Deze vulde zich met water en groeide dicht met veen. Veel pingoruïnes zijn uitgegraven voor turfwinning en zijn her en der in deze omgeving terug te vinden als vennen. 'Het Veentje' is niet uitgegraven. In veen blijven zaden en stuifmeelkorrels goed bewaard. Er zijn hier zaden aangetroffen van boekweit, huttentut en korenbloemen. Zo kunnen we te weten komen hoe er lang geleden geboerd werd en wat er in de omgeving groeide. Even verderop in Menno's Tuin zie je een pingoruïne die wel is uitgegraven.

Het Veentje in de winterperiode.

5. Biologische plaagbestrijding

Hier zijn langs het zandpad bloemenstroken aangelegd. Deze trekken de natuurlijke vijanden van plaaginsecten aan. Zo kunnen bijvoorbeeld bladluizen worden bestreden met sluipwespen, zodat minder tot geen chemische bestrijdingsmiddelen nodig zijn. Bloemenstroken doen nog veel meer. Ze vergroten de biodiversiteit. Er komen allerlei soorten insecten op af en dat trekt weer insecteneters aan, zoals diverse soorten libellen, vogels en kleine zoogdieren. De bloemenstroken dienen ook als schuilplaats en als veilige route. Daarmee vergroot je de leefgebieden en overlevingskansen.

Bloemenstroken langs de Onneresweg met daarnaast (links) huttentut en (rechts) boekweit.

Wandelroute Onneresch en Onnerpolder

6. De pachters.

Het biologisch-dynamisch bedrijf van de familie Steenbergen laat haar ongeveer 85 melkkoeien en bijbehorend jongvee zo lang mogelijk buiten lopen op de bloemrijke en vogelvriendelijke percelen in de Onnerpolder. 's Winters zijn ze in de potstal. Sinds 2019 pacht de familie Steenbergen de 25 hectare land van Land van Ons op de Onneresch. Dit land levert voedingsproducten als boekweit, camelina-olie en quinoa maar ook veevoer als triticale. Zo is een stap gezet richting een meer gemengd bedrijf. Daarmee wordt de kringloop van voedingsstoffen versterkt en is minder aanvoer van veevoer van buiten af nodig.

(verderop langs de route ligt de boerderij Steenbergen)

Wilma en Berend Steenbergen: 'Wij zien het als uitdaging om met ons bedrijf zoveel mogelijk gebruik te maken van de prachtige omgeving, zonder er schade aan toe te brengen!'

7. Zandhonger.

Je ziet hier duidelijk het verschil in hoogte op de es. Je staat nu op het lageregelegen deel. Dit is geen natuurlijke laagte. In de periode 1919-1968 werd hier zand afgegraven voor de aanleg van het spoorwegemplacement Haren en later voor woningbouw in de stad Groningen. Wat overbleef was een dunne teellaag direct op keileem, die nauwelijks water doorlaat. Dit is lastige landbouwgrond. Land van Ons onderzoekt wat de mogelijkheden zijn: permanent grasland of akkerbouw.

Bij de splitsing rechtsaf, daarna linksaf via het klaphek Menno's Tuin in.

8. Biodiversiteit.

Stel je voor: een bos met alleen iepen. In mei wordt dit bos getroffen door een fatale schimmelinfectie overgebracht door de iepenspintkever. Het bos verdwijnt en daarmee al het leven wat daarvan afhankelijk is. Was dat bos opgebouwd uit meerdere soorten bomen, dan had het uitvallen van enkele iepen weinig impact gehad. Het soortenarme bos is kwetsbaar, het soortenrijke bos is weerbaar. M.a.w. hoe groter de biodiversiteit, hoe weerbaarder en stabiel een ecosysteem is.

De landbouw in Nederland is de afgelopen decennia steeds meer gaan lijken op dat iepenbos. Graslanden als groene woestijnen met alleen maar raaigras, akkers met jaar in jaar uit alleen maar snijmais waar soorten als korenbloem en klaproos geen kans krijgen. Er is steeds meer input als kunstmest en pesticiden nodig om dit systeem in stand te houden.

Land van Ons werkt aan herstel van de biodiversiteit met rijkbloeiende gewassen als boekweit en huttentut, door inzaaien van bloemenstroken, door aanplant van bomen en struweel. Pesticiden zijn taboe en kunstmest wordt vervangen door gezonde potstalmest.

Wandelroute Onneresch en Onnerpolder

Ook in Menno's Tuin wordt gewerkt aan biodiversiteit door aanplant van kruiden, heesters en bomen met afwisselende bloei zodat er gedurende een lange periode bloemen beschikbaar zijn voor insecten.

Na het klaphek linksaf, daarna bij de splitsing rechtsaf; eerstvolgende afslag linksaf > Appelbergenweg; aan het einde linksaf > Zuidveld

Hier zie je de boerderij van Steenberg met de potstal en de boerderijwinkel Wilma's Erf

(geopend vr.10-17 uur en za.9-16 uur).

Tweede rechtsaf > van Swinderenlaan; daarna eerste linksaf > Koelandsdrift.

9. Weidevogels.

We zijn van de Hondsrug afgedaald richting Onnerpolder.

Inrichting en beheer van deze polder zijn afgestemd op de weidevogels. Zo wordt er met lage dichtheid aan vee geweid en zijn maaidata afgestemd op het broedseizoen. De speciaal aangelegde zomerpolders staan 's winters tot de vroege zomer onder water en zijn een paradijs voor veel bijzondere vogelsoorten, zoals geoorde fuut, kleinst waterhoen, witwangstern, kemphaan, watersnip.

Met een beetje geluk zie je de zeearenden, die broeden bij het Zuidlaardermeer . Deze imposante vogels jagen hier op vis, eenden en ganzen.

10. Bodemleven.

Je ziet ze niet maar de bodem onder het gras krioelt van het leven. Eén theelepel gezonde grond bevat minstens zoveel levende wezens als er mensen op aarde zijn: een enorme biodiversiteit van tienduizenden soorten bacteriën, schimmels, piepkleine insecten en wormen. Dit enorme leger kringloopwerkers is continu bezig met het verteren van planten- en dierenresten. Zo leveren ze voedingsstoffen voor de planten en bomen en maken ze humus. Die humus houdt water en voedingsstoffen beschikbaar en zorgt voor een goed doorwortelbare bodem. Dit is een bodem zoals Land van Ons die graag ziet.

In de gangbare landbouw heeft het bodemleven veel geleden door jarenlang en overvloedig gebruik van pesticiden en kunstmest. Er is steeds meer input van die kunstmest en pesticiden nodig om dit systeem in stand te houden....

11. Waterberging.

In 1998 ging het bijna mis. Grote hoeveelheden regenwater konden niet tijdig worden afgevoerd en overstroming van delen van de stad Groningen dreigde. Om herhaling te voorkomen werden waterbergingsgebieden aangelegd, zoals hier in de Onnerpolder. Zo kan overmaat aan neerslag worden bewaard en vervolgens gedoseerd worden afgevoerd. Rechts langs het pad zie je de 'aangelegde dijk' die het water in de polder houdt. Bijkomend voordeel: in deze nattigheid doen weide- en watervogels het erg goed. In het drogere deel van het jaar kan de boer hier vee laten weiden en hooi oogsten

Linksaf Bareldssteeg, rechtsaf Dorpsweg, linksaf Lange Landweg en tenslotte aan het eind linksa